

La llengua del poder

Joaquim Rovira i Xaubet

L'auge o el declivi d'una llengua van molt lligats al poder polític de l'administració que representa als seus parlants. Tot i que actualment l'escola catalana educa molt poc en la catalanitat, tots som més o menys coneixedors que, fa segles, a l'edat mitjana, quan les institucions catalanes eren poderoses, el català va expandir-se per la Mediterrània fins a arribar a Grècia, de la mà de l'heroica Companyia Catalana d'Orient. Els aleshores ducats d'Atenes i Neopàtria van ser terres conquerides pels catalans i durant dècades el català hi va ser llengua oficial.

El poder genera admiració, respecte i prestigi i el transmet a la llengua amb la qual aquest poder s'identifica. Aquest fet es tradueix amb una adhesió espontània de nous parlants i un orgull i satisfacció, per part dels parlants d'origen, de pertànyer a aquella comunitat lingüística. Malgrat això, la implementació d'aquest poder no és sempre del grat de tothom. Encara avui dia, en albanès el mot *katala* significa «monstre» i s'utilitza per a espantar els nens. L'ús del poder, que a vegades pot voler dir de la força, sol deixar rastre en el llenguatge actual.

Tanmateix, el poder i el prestigi no són gaire compatibles amb el victimisme; ningú voldrà aprendre i parlar

la llengua d'uns dirigents que no donen exemple i que se senten còmodes fent el ploricó (si no el ridícul) i que diuen que ja els està bé un país divers i barrejat, tal com va declarar l'actual president català arran de la polèmica pel lliurament de la Creu de Sant Jordi al grup de pop-rock espanyol Estopa.

D'acord que els immigrants han d'aprendre català i penso que hauria de ser d'obligat compliment, com passa en qualsevol país normal; dit això, plantegem-nos: quines noves adhesions envers la nostra llengua i quin prestigi pot generar la constant desvaloració de la catalanitat?

Si tot és relatiu i no tenim una pauta clara en el nostre sistema de valors, que determini quins són els nostres veritables centres d'interès i com els protegim, o si qualsevol lluita sectorial o internacionalista¹ passa per davant de les conveniències nacionals i, a més, tot el que ve de fora és bo i enriquidor, i competeix al mateix nivell que la nostra llengua i cultura totalment minoritzades, és evident que el futur del català és el d'esdevenir una llengua secundària, si no residual.

És clar que la manca d'un lideratge polític potent i determinant provoca, en els casos descrits, incertesa i genera, en el parlant de la llengua, una indefensió que es fa més grossa quan es tracta de nous nens que volen aprendre el català i que moltes vegades desisteixen, per inseguretat i perquè constaten el poc atractiu d'aquesta llengua, cada cop menys valuosa i poc útil, perquè la llengua comuna, la que uneix aquesta diversitat i aquest mestissatge que promou la Generalitat, acaba essent el castellà.

Aquesta interferència sociolingüística de la llengua castellana en gran part del domini lingüístic fa que algú que vulgui aprendre la nostra llengua gairebé no pugui fer-ho si no té coneixements previs de castellà. Es trobaran en la mateixa situació o pitjor a la Catalunya del Nord amb el francès i a l'Alguer amb l'italià. Podem comprovar, doncs, que les llengües que imposen els poders de l'Estat sota el paraigua d'una legalitat que, evidentment, s'han fet a mida,

¹ Comproveu que l'Autoritat Nacional Palestina es va pronunciar a favor de la unitat d'Espanya, en el procés independentista viscut fa pocs anys. Aquest fet sobta i ens hauria de fer reflexionar, tenint en compte l'enorme suport i l'entusiasme que desperta en el moviment de l'esquerra independentista la causa dels palestins.

esdevenen fàcilment dominants i tenen una capacitat invasiva gairebé sense aturador.

Cal dir-ho clar: la ideologització interessada del concepte multiculturalisme, imposat directament o indirecta pel poder espanyol, amb l'entusiasme de la Generalitat, mancada precisament de poder, juntament amb l'estigmatització del nacionalisme català que és motor d'impuls i prestigi social de la llengua i cultura catalanes, desemboca clarament, en la major part del país, en l'afebliment de la llengua pròpia i en més i més castellà en la nostra societat.

És important de saber que nosaltres, els catalans, per a poder formar part de la diversitat global, el que no hem de ser precisament és diversos i plurals, sinó catalans; només des de la catalanitat, des de la nostra llengua i les nostres tradicions, podrem formar part d'aquesta diversitat mundial i deixar rastre en altres llengües i cultures².

Sembla que la Generalitat s'ha decidit a moure fitxa, però els canvis que han de fer els nostres dirigents no poden ser només foc d'encenalls o gesticulacions per a distreure'ns, sinó que han de ser d'un calat considerable i, si no hi ha un nou redreçament ideològic i unes noves estratègies polítiques dutes a terme a consciència per a salvar el català, podríem parlar, llavors, d'una clara traïció al nostre poble per part dels partits polítics, essent ells com són coneixedors de l'estat d'emergència en què ens trobem.

Comença a ser urgent l'exigència de responsabilitats, ja que és evident que si la llengua catalana va essent substituïda, és perquè els catalans anem essent substituïts a causa de la baixa natalitat que patim i, alhora, ens trobem de fa temps amb una clara deixadesa de l'Administració catalana en la política lingüística del país, deixadesa que ha fet que l'ús normal del castellà, a Catalunya, hagi penetrat en tots els àmbits de la societat, incloent-hi la mateixa Administració autonòmica, i reulat, doncs, en la normalització lingüística iniciada a finals del segle passat.

Amb els plantejaments descrits anteriorment, constato que la situació és cada cop més preocupant. El canvi avança lentament però imparabile i, sovint, voldríem mostrar als altres un país diferent, somiat per nosaltres i que enyorem, perquè aquest país que

trobem a faltar, on el català era d'ús majoritari i ballar sardanes un delit, l'hem arribat a viure de la mà dels nostres avis i ara veiem com se'n va. Sovint no som del tot conscients que les generacions més joves no el poden enyorar; és normal, ja que no es pot trobar a faltar el que mai no s'ha viscut.

Si tornem a l'exemple albanès, trobaríem que la majoria dels joves d'aquest país balcànic probablement desconeix l'origen etimològic de *katala*, si bé tothom en sap el significat, així com tots els albanesos saben que *Shqipëria*, el nom autòcton de llur país, vol dir «Terra de les àligues»³. Aquest desconeixement és en part responsabilitat nostra, de no haver mantingut la memòria de l'impacte de la presència catalana a la Mediterrània viva i de no saber-nos projectar internacionalment amb veu pròpia d'una manera consistent.

Així, doncs, cal una feina crítica, un foment de l'autoestima i una recuperació efectiva del poder dels catalans com la gran civilització que vam ser i que encara som, i, sobretot, una visualització d'aquest orgull, amb una clara projecció cap a la societat. Ben segur que la nostra llengua se'n veurà molt reforçada en tots els àmbits.

A partir d'aquest punt és molt important que oferim (si us plau) als immigrants que arriben una llengua útil, que els sigui atractiva i interessant, desitjable de ser apresada i parlada a tot arreu.

Fem-ho! Tenim l'esperança que ens ofereix l'experiència de veure que una petita part d'ells ja s'han incorporat a la catalanofonia, s'han fet seva la llengua, la parlen amb tota normalitat i també, ben orgullosos, la transmeten als seus fills.■

² A tall d'exemple i segons Joan Coromines, ben bé la meitat del vocabulari nàutic del castellà prové de la llengua catalana, a causa d'aquesta enorme influència que va tenir la nostra llengua a l'edat mitjana. Després, del castellà s'estengué a altres llengües.

³ És interessant de notar que l'emblema de l'àliga imperial que dona nom al país fou heretada dels romans d'Orient. En canvi, el nom *Albània* —derivat del llatí que, com el topònim *Albera*, a Catalunya, es referia a elevades muntanyes, blanquejades per la neu o les fulles dels àlbers, en el cas català— és considerat foraster i ignorat pel poble albanès. Malgrat l'extensió i el poder de l'Imperi romà en el passat, avui dia el llatí és una llengua morta. Avís per a navegants, doncs.